

1. Abony, Blaskó-dűlő

(Pest megye) Szk

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 65. sz. lelőhelyen.

Az Abony-Újszász műúttól keletre a főút nyomvonalára egy magas dombvonulaton halad át, melynek keleti szélén van az Abony 62. lelőhely (szórványtelep). Próbafeltárást a dombhát régészeti érdekű területére, a 86+250–86+900 km-szelvénybe terveztünk. Az 5–6 m relatív magasságú dombvonulat nyugati részén a humuszréteg leszedésekor hamvasztásos sírok kerültek elő.

A próbafeltárást a 86+215–680 km-szelvényben végeztük el 2003. június 24–26-án. Kutatóárkunk Ny-i megnyújtásával a magaslat lejtőjét is vizsgáltuk. (A 86+700–900 km szakasz, a Abony 62. lh. nem kisajátított terület, ezért vizsgálata 2004-re maradt.) A 2 m széles kutatóárokban a humuszolás szakfelülete során már észlelt hamvasztásos sírok és néhány más régészeti objektum került elő a 86+250–380 km-szelvényben, a 86+450–680 km-szakaszon pedig újkori beásások, oszlopödrök. A próbafeltárás területe 655 m².

A szkíta temetőrészlet feltárására július 14. és augusztus 18. között került sor a főút és a földút közötti területsávon, 9271 m²-en. A gyakran sekély temetkezések egy részét már a mezőgazdasági művelés, majd a gépi földmunka megsértette. A temető a feltárt résztől északi és déli irányban folytatódik.

Feltártuk a temető 162 sírját, valamint 58 további objektumot. Utóbbiak közül a 204. objektum a szkíta temetőhöz tartozik, talán áldozóhely lehetett. Néhány objektum egyértelműen új, jelenkori beásás a temető keleti szélénél, a többségük (főleg kisebb gödrök) kora leletanyag hiányában bizonytalan.

A temető 162 sírja közül csontvázas temetkezés 76. Nyújtott vázas 10, bal oldalán zsugorított 20, jobb oldalán zsugorított 30, felhúzott lábú 2 temetkezés, bizonytalan rítusú további 14, erősen sérült temetkezés. A 86 hamvasztásos sír közül szórthamvas 56, urnás 26, bizonytalan hamvasztásos 4 temetkezés.

67 sírban volt valamilyen mellékelt. Jellemzőek a korongolt tálak és magasfűlű bögrék. A nagyobb méretű edények, urnák többnyire hiányosak, főleg a kézzel formált edények rossz megtartásúak. Jellegzetes leletek: bronz hajkarikák, rovátkolt díszű bronz karperecek, szemes és egyszerű piros, kék üveggyöngyök, kauri csüngők, agyagpecsétlők, vaskések (a 110. szórthamvas sírban csontlemezes nyelű nagyobb kés), pont-kör díszes csontlapok, vas lándzsahegyek, bronz nyílhegyek. A 76. nyújtott vázú férfi sírban jó megtartású vaskés, vaskés, medencéjében kiskérődző csontjai kerültek elő. Kiemelkedő a 171. urnás temetkezés: 4 db aranyozott bronz hajkarika, rovátkolt díszű bronz karperec-pár, gerezdéssel tagolt orsógomb, tagolt-gerezdelt üveggyöngyök. A 108. sír zsugorított női(?) váz bal oldalán csiszolt kőbalta is volt.

A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

POLGÁR ZOLTÁN – DINNYÉS ISTVÁN

2. Abony, Elsővíz-, Tót-Gyurka-szék-dűlő

(Pest megye) B, Sza, Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 49. sz. lelőhelyen.

A Kisbalaton-ér keleti partján és attól keletre levő, nagy kiterjedésű lelőhelyen (AVK, szarmata és Árpád-kori település) áthalad az Abony-Újszilvás műút és a főút 82+820–83+850 km-szelvénye. A főúti nyomvonalon a humuszréteg leszedése során megfigyelt objektumok a lelőhely kiterjedését megnövelték. Feltárását a Ny-i lelőhelyrészen, a főút 82+820–83+000 szelvényében kezdtük el. Ezen a részen 176 telepobjektum került elő. Négy nagyméretű objektum a foltokból előkerült edénytöredékek szerint kora bronzkori. A gödrök, az árkok, néhány ház és szabadtéri kemence részben szarmata, részben Árpád-kori településhez tartozik. Néhány újkori objektum is van a területen.

A Kisbalaton-ér partján feltártunk 90 telepobjektumot. A 15 árok részlet többsége az ér felé halad, részben az érrel párhuzamos árokba torkollik. A gödrök többsége kerek, változó mélységű, alakú verem, részben szarmata, részben Árpád-kori, viszonylag szegényes leletanyaggal. Feltártunk egy megszokott Árpád-kori házat vájt kemencével és két szabadtéri kemencét.

A lelőhely feltárása 2004-ben folytatódik. A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

POLGÁR ZOLTÁN

3. Abony, Kisbalaton-dűlő

(Pest megye) U, B, Sza, Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 48. sz. lelőhelyen 2003. szeptember 5. és október 27. között.

A Kisbalaton-ér nyugati partján elterülő lelőhelynek a főút (szakmai egyeztetés alapján) 82+635–82+775 km-szelvényében és a baloldali földút 82+600–82+680 km-szelvényében lévő részén, 5335 m² területen 134 régészeti objektumot tártunk fel négy korszakból. A lelőhely Ny-i kiterjedésének meghatározásához három szondát is húztunk.

Késő újkőkori 5 gödör és 3 zsugorított vázas temetkezés, utóbbiak közül a 121. sz. sírban négy nagyméretű mészkőgyöngy volt a koponya alatt-mellett, feltehetően nyaklánc részei.

Két gödör kora bronzkori, az egyikből előkerült belső díszes táltöredék alapján a makói kultúrához sorolható.

A lelőhelyen szarmata temető is van, melyből az ásatási területen 14 körárkos és két árokkeret nélküli sírt tártunk fel. A sírokat övező árok a DDK-i oldalon nyitott. Mindegyik sír ki volt rabolva, feldúlva, a vázak szétszórt csontjainak egy része nem is maradt a sírgödörben. Egyedül a 120. sz. sír volt kevésbé, csak a mellkasi részen bolygatott. „Leletgazdagnak” a 39. árokkeretes sír nevezhető 38 db színes üveggyöngyével, két